

Äldres rättigheter – Samhällets skyldigheter

En genomgång av lagar och regler
genomförd av Margareta Diogo och Eva Hansson
för
SPI-Malmö

Förord

Syftet med vår sammanställning har varit att belysa områden som berör alla individer någon gång i livet. Bland alla de lagar, som berör socialförsäkringssystemet har vi valt att koncentrera oss på Sociallagstiftningen och Hälso- och sjukvårdslagen.

Det väsentliga syftet har varit, att på ett informerande och lättförståeligt sätt beröra ovanstående lagstiftning och på grund av detta har vi ej gjort någon uttömmande redogörelse. Vår tanke, är att materialet kan fungera som en lättillgänglig kunskapskälla för enskilda personer om de rättigheter som tillskrivs oss genom sociallagstiftningen.

Under arbetet med sammanställningen har vi kunnat konstatera att mycket av informationen finns att tillgå på Internet. Detta är såväl på gott som ont. Det förutsätter, att man har tillgång till och behärskar IT-tekniken samt har kännedom om, var informationen finns att tillgå på Internet.

Med tanke på, att inte alla har datakunskap eller tillgång till dator i hemmet så blir myndighetens informationsskyldighet begränsad, då denna information ej når alla.

Det som här är sammanställt är gällande förmåner, dessa kan utvidgas eller inskränkas av lagstiftaren. Sociallagstiftningen har under åren varit föremål för många ändringar inom olika sakområden och är så än i dag. Det är därför viktigt att ha tillgång till gällande lagstiftning på området.

Malmö 2009-11-16

Margareta Diogo

Eva Hansson

Socialtjänstlagen, SFS 2001:453.

Denna lagstiftning utgör en viktig del av samhällets välfärdssystem och vi har valt att återge några av paragraferna, som är av särskild vikt.

1§ är en portalparagraf, som anger de grundläggande värderingarna.

1:1§ Samhällets socialtjänst skall på demokratins och solidaritetens grund främja

människornas

- ekonomiska och sociala trygghet
- jämlikhet i levnadsvillkor,
- aktiva deltagande i samhällslivet.

Socialtjänsten skall under hänsynstagande till människors ansvar för sin och andra sociala situation inriktas på att frigöra och utveckla enskildas och gruppens egna resurser.

Verksamheten skall bygga på respekt för människors självbestämmanderätt och integritet.

2:1§ Socialtjänstlagen anger, att varje kommun svarar för socialtjänsten inom sitt område.

Här slås fast, att kommunen har ansvar för socialtjänsten och det är geografiskt begränsat till den egna kommunen. Detta utesluter inte, att andra organ kan ha ett ansvar.

2:2§ Kommunen har det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp som de behöver. Detta ansvar innebär ingen inskränkning i det ansvar som vilar på andra huvudmän.

Andra ansvariga är t.ex. Socialstyrelsen, länsstyrelsen och Statens institutionsstyrelse.

Ovanstående paragraf anger grunden för att söka vård och omsorgsinsatser i en kommun, där man är bosatt eller vistas tillfälligt.

Med hemkommun menas den kommun, där den enskilde vistas större delen av året. Enbart den omständigheten, att den enskilde är folkbokförd i en viss kommun, behöver inte göra den kommunen till hemkommun. För de som saknar fast bostad, är det svårt att avgöra, vilken kommun, som är hemkommun och i detta fall ökar vistelsekommunens ansvar.

Begreppet vistas innebär, att den kommun, där den enskilde befinner sig, skall ha ansvaret för hjälpbehovet. Oavsett om vården kan tillhandahållas i boendekommunen skall en ansökan till kommunen behandlas, som om en person är bosatt i denna kommun.

Bestämmelsen omfattar alla oavsett ålder under förutsättning, att man uppfyller nämnda vårdbehovskriterier. Kravet på varaktigt behov innebär stängt taget bistånd dygnet runt, veckans alla dagar och är därmed ej tillämpligt på skador av övergående karaktär.

Ansökan kan avse en bostad med särskild service för funktionshindrade samt hemtjänst såväl som ett äldreboende med service och omvårdnad. Det uppställs ej något särskilt krav på motiv eller anknytning för att bifalla ansökan. Välja bostadsort är en central del av självbestämmande och valfrihet.

Huvudregeln i Socialtjänstlagen är, att den som söker bistånd skall vid ansökningstillfället eller senast vid tidpunkten för beslut befinna sig i kommunen.

Undantag från huvudregel återfinns i nedanstående paragraf.

2:3§ En person som önskar flytta till en annan kommun, men till följd av ålderdom, funktionshinder eller allvarlig sjukdom har ett varaktigt behov av omfattande vård- och omsorgsinsatser och därför inte kan bosätta sig där utan att inflyttningsskommunen erbjuder behövliga insatser, får hos den kommunen ansökan om sådana insatser. En sådan ansökan skall behandlas som om den enskilde vore bosatt i inflyttningsskommunen.

Det förhållandet att sökandens behov är tillgodosedda i hemkommunen får inte beaktas vid prövning av en sådan.

Hemkommunen är skyldig att på begäran bistå med den utredning som inflyttningsskommunen kan behöva för att kunna pröva ansökan.

Föreligger ett bedömt behov enligt vårdkriterierna i 3§, är resursbrist inte godtagbart skäl till avslag.

4:1§ Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få den tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt.

Den enskilde skall genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet skall utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv.

Livsföring i övrigt innebär, att den enskilde skall tillförsäkras en skälig levnadsnivå, d.v.s. alla olika behov den enskilde kan ha. Det är ej möjligt att göra en uttömmande uppräkningslista av vilka behov, som skall ingå. I varje enskilt fall måste en bedömning göras.

Det som är avgörande för den enskildes rätt till bistånd är, om den enskilde har dessa behov för att uppnå en skälig levnadsnivå och ej själv kan tillgodose dessa behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt.

Såväl hemtjänst som särskilt boende liksom bistånd för att uppnå en skälig levnadsnivå utgår från 4:1§ Sol.

Hemtjänsten utgör här den vanligaste formen av bistånd. Hemtjänsten består av både service och omvårdnad. Servicen skall omfatta praktisk hjälp i hemmet, såsom hjälp med städning, tvätt och inköp. Även tillagning av måltider eller matdistribution av färdiglagad mat ingår.

Här innefattas också hjälp med gardinuppsättning och fönsterputsning, även om sådana tjänster finns att tillgå på den privata marknaden, så förändrar det inte rätten till bistånd inom detta område.

Omvårdnad omfattar såväl fysiska, psykiska eller sociala behov. Det kan innebära att få hjälp med att sköta den personliga hygien, dricka, äta, klä sig och förflytta sig samt andra insatser för att den enskilde skall känna sig trygg i sitt boende. Omvårdnad berör alltså den enskildes individens behov.

Ett beslut om särskilt boende kräver en utredning jämlikt 11:1 Sol.

11:1§ Socialnämnden skall utan dröjsmål inleda utredning av vad som genom ansökan eller på annat sätt har kommit till nämndens kännedom och som kan föranleda någon åtgärd av nämnden.

Vad som har kommit fram vid utredning och som har betydelse för ett ärendes avgörande skall tillvaratas på ett betryggande sätt.

Särskilda boendeformer är, äldreboende, servicehus, sjukhem och gruppboende.

En ansökan om särskilt boende sker utifrån 4:1§ Sol som ovan nämnts måste en utredning göras.

Särskilt boende beviljas personer med stora behov från både hemtjänst och hemsjukvård. Hänsyn måste även tas till den enskildes bostadsstandard och dess tillgänglighet samt inte minst den enskildes upplevelse av otrygghet i hemmet.

Det föreligger ej någon rätt att välja sociala tjänster, men vid otrygghet i hemmet har man rätt att kräva, att en helhetsbedömning görs, om den enskilde verkligen är tillförsäkrad en skälig levnadsnivå.

Utredningen skall leda till ett beslut antingen ett bifall eller avslag. Vid bifall skall beslutet verkställas omedelbart och ett avslag skall expedieras med en hänvisning om, hur ärendet skall överklagas.

För att socialnämnden skall kunna ändra ett beslut måste följande kriterier vara uppfyllda.

1. Beslutet kan ändras snabbt och enkelt
2. Beslutet är uppenbart oriktigt.
3. Beslutet kan ändras utan att ändringen blir till nackdel för den enskilde.¹

Ett gynnande beslut för den enskilde kan som regel inte ändras eller återkallas, där är den förvaltningsrättsliga uppfattningen mycket restriktiv.

¹ 27 § Förvaltningslagen, SFS 1986:223

Ett gynnande beslut kan endast ändras i följande fall:

1. Om det är påkallat av tvingande säkerhetsskäl, t.ex. hälsofara, brandfara.
2. Om beslutet har försetts med ett återkallelseförbehåll.
3. Om beslutet grundar sig på vilseledande uppgifter, som lämnats av den enskilde.
4. Om den enskildes biståndsbehov väsentligt har förändrats.

Faktorer såsom att kommunens ekonomi har försämrats kan inte åberopas för att ändra ett gynnande beslut.

Vid utredningen kan det bli aktuellt att pröva ett ställföreträdarskap d.v.s. god man eller förvaltare. I föräldrabalken SFS 1949:381 återfinns reglerna om godman och förvaltare.

11:4§ Om någon på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållande behöver hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person, skall rätten, om det behövs, besluta att anordna godmanskap för henne eller honom.

Ett sådant beslut får inte meddelas utan samtycke av den för vilken godmanskap skall anordnas, om inte den enskildes tillstånd hindrar att hans eller hennes mening inhämtas.

Ansökan om anordnade av godmanskap görs till tingsrätten. Ansökan kan göras av den enskilde själv, nära anhörig, överförmyndarnämnden och eller överförmyndare. Socialtjänsten och sjukvården är hänvisade till att anmäla behov av god man hos överförmyndarnämnden eller överförmyndare. Vid godmanskap har den enskilde huvudmannen kvar sin rättshandlingsförmåga och beslutanderätt. Godmanskap är frivilligt och bygger på samtycke från den enskilde. Godmanskap kan även förordnas av domstol utan den enskildes samtycke om den enskildes tillstånd hindrar att dennes mening inhämtas, för detta fodras ett läkarutlåtande.

Även förvaltarskap kan förordnas om hjälpbehovet ej kan tillgodoses med godman.

Godmanskap och förvaltare handläggs av Överförmyndarnämnden i kommunen eller Överförmyndare, om sådan har utsetts.

5 kapitlet Sol omfattar särskilda bestämmelser för olika grupper varav 4§ t.o.m. 6§ gäller äldre personer.

5:4§ Socialnämnden skall verka för att äldre människor får möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden och ha en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra.

Ovanstående paragraf uttrycker inriktningen för äldreomsorgen, vilket innebär, att äldre bör ges möjlighet att bo kvar i det egna hemmet så långt det är möjligt. Genom hemtjänst och hemsjukvård tillgodoses den enskildes behov.

Dagverksamhet och trygghetslarm liksom matdistribution är tjänster som möjliggör kvarboende i hemmet.

5:5§ Socialnämnden skall verka för att äldre människor får goda bostäder och skall ge dem som behöver det stöd och hjälp i hemmet och annan lättåtkomlig service.

Kommunen skall inrätta särskilda boendeformer för service och omvårdnad för äldre människor som behöver särskilt stöd.

Här betonas socialnämndens ansvar för att äldre får bra bostäder och även sociala serviceinsatser, om det finns behov av detta. ”Bra bostad” betyder inte ett äldreboende med vårdpersonal utan det är de boendes egna upplevelser av trygghet och gemenskap som är verksamhetsidéen, då behovet av vårdinsatser ej är så stort.

I andra stycket sägs, att kommunen skall inrätta särskilda boendeformer för service och omvårdnad, för de som är i behov av särskilt stöd.

I socialtjänstförordningen förtydligas vad som anses med skälig levnadsnivå, där båda parter har behov av särskilt boende. Med skälig levnadsnivå skall ”förstås att båda beredes plats i samma boende, om de begär det”.²

Här ges rätten att beredas plats i samma boende, om det begärs. Detta kallas **parbogarantin**.

² Socialtjänstförordningen 2006:287

Då kan socialnämnden avgöra om de båda kan bo i samma rum, lägenhet eller särskilt boende. Ett avslag kan bero på ett arbetsmiljöskäl t.ex. trångboddhet.

Parbogarantin gäller endast i de fall båda parter har behov av särskilt boende.

Om en av parterna har behov av särskilt boende kan den andra parten begära delad ekonomi hos försäkringskassan, då tillämpas lagen om bostadstillägg³ till pensionärer och lagen om garantipension 4§ 2st.⁴

5:6§ Socialnämnden skall göra sig väl förtrogen med levnadsförhållandena i kommunen för de äldre människor samt i sin uppsökande verksamhet upplysa om socialtjänstens verksamhet på detta område.

Kommunen skall planera sina insatser för äldre. I planeringen skall kommunen samverka med landsting samt andra samhällsorgan och organisationer.

Här betonas den uppsökande verksamheten och enligt förarbetena har aktiv uppsökande verksamhet stor betydelse för socialtjänsten för att kunna informera om socialtjänstens insatser samt möjlighet att få kännedom, vilka behov av stöd och service enskilda människor behöver.

2 st. talar om, att kommunen har ansvaret för planeringen för äldre. Genom planering skall kommunen tillgodose äldre människors behov av boende, vård och service.

Denna planering bör göras i samverkan med den planering som sker enligt plan- och bygglagen.

Det anges också att kommunen skall samverka med landsting. Både socialtjänsten och hälso- och sjukvården har behov av samverkan, när det gäller samordning av insatser hos den enskilde samt insatser av övergripande karaktär.

5:10§ Socialnämnden ska erbjuda stöd eller avlösning för att underlätta för de personer som vårdar en närstående som är långvarigt sjuk eller äldre eller stödjer en närstående som har funktionshinder.

³ SFS 2002:761

4. SFS 1998:702

Den 1 juli 2009 trädde en ny bestämmelse i kraft 5:10§ SoL. Här ålägges socialnämnden att erbjuda stöd till personer som vårdar eller stöder närstående eller som stöder en närstående med funktionshinder.

Många anhöriga, som vårdar närstående lever både under fysiskt, psykiskt och socialt svåra förhållanden och har därför ett stort behov av avlösning och stöd.

Anhöriga och närstående står för en mycket stor del av den enskildes omsorgs- och servicebehov. Trots att anhöriga och närstående utför en stor del av både service och omsorg har de hitintills ej fått tillräcklig uppmärksamhet av socialtjänsten.

Denna förändring skall förtydliga socialnämndens ansvar att erbjuda avlösning och stöd.

Ovanstående paragraf skall inte tvinga anhöriga och närstående att utföra flera insatser utan den skall underlätta för dem. Det är viktigt med förebyggande åtgärder för anhöriga, så de ej blir utslitna psykiskt och fysiskt. Det skall vara en samverkan med den anhörige vårdaren och det skall vara på den bidragssökandens uppdrag.

Det finns olika tjänster, såsom avlösning i vården. Det kan innebära, att den som vårdas får ett korttidsboende, dagverksamhet, dagvård samt avlösning i hemmet.

Avlösning i hemmet kan utformas så, att socialnämnden erbjuder ett visst antal timmar per månad. Krävs det speciell yrkeskompetens kan den tillgodose genom hemtjänsten och hemsjukvården.

Anhörige vårdaren kan behöva både handledning och stöd och det kan ges genom socialtjänstens personal. Ibland är det också viktigt för anhörige vårdaren att få träffa människor, som befinner sig i samma situation och det kan ske genom gruppträffar.

När det görs en ansökan om avlösning i hemmet, så aktualiseras ett biståndsärende och jämlikt 11:1§ Sol, skall en utredning inledas.

När utredningen påbörjas är det viktigt, att socialnämnden informerar, vilka tjänster de har att erbjuda. Om tjänsten är utformad som en allmän serviceinsats, så behövs ej någon utredning. Lagen talar om närstående och det är för att inte inskränka kretsen till enbart släktingar utan det kan vara en vän eller granne, som utför insatserna.

Enligt ovanstående bestämmelse kan man aldrig grunda en rättighet till stöd på denna bestämmelse utan den rätten tillkommer enligt 4:1§ SoL, om behov föreligger som ej tillgodoses.

Huvudregeln är, att stöd och hjälpinsatser enligt SoL av behandlingskaraktär är avgiftsfria.

För hemtjänst, dagverksamhet, bostad i särskilt boende (som avses i 5:5 2st.) eller annan liknande socialtjänst får kommunen ta ut skälig avgift. De får dock inte överstiga kommunens självkostnader.

Avgifterna, fastställs enligt prisbasbeloppet, lagen om allmän försäkring (1962:381). Prisbasbeloppet för år 2009 är fastställt till 42 800 kr. Avgiftsunderlaget fastställs för att användas vid bestämmande av den enskildes förbehållsbelopp. Förbehållsbeloppet utgörs av ett minimibelopp plus faktiska boendekostnader.

År 2009 är förbehållsbeloppet för ensamstående 4 831 kr per månad plus boendekostnad. För makar och sambor är förbehållsbeloppet 4 082 kr per månad för var och en av makarna eller sambor plus boendekostnad. Minimibeloppet skall täcka kostnader för livsmedel, kläder, skor, fritid, hygien, dagstidning, telefon, Tv-avgift, hemförsäkring, öppen hälso- och sjukvård, tandvård, hushållsel, förbrukningsvaror, resor, möbler, husgeråd och läkemedel.

I lagen har införts en maxtaxa, högkostnadsskydd. Kommunen får ta ut avgift för hemtjänst i ordinärt och särskilt boende, dagverksamhet och kommunal hälso- och sjukvård. Denna avgift får uppgå till högst en tolfedel av 48 % av prisbasbeloppet. För år 2009 års prisnivå motsvarar detta ett belopp om 1 712 kr per månad.

Avgiften för särskilt boende som ej omfattas av hyreslagen får avgiften uppgå till högst en tolfedel av 50 % av prisbasbeloppet.

För år 2009 års prisnivå motsvarar detta ett belopp om 1 783 kr per månad.

Lagen om Bostadstillägg till pensionärer⁵

Pensionärer, som har låga inkomster kan få bostadstillägg. Ansökan görs till försäkringskassan.

För att erhålla bostadstillägg måste vissa krav vara uppfyllda:

Hel ålderspension och fyllda 65 år.

Uppbärs ersättning i form av pension eller invaliditetsförmån från ett annat EES-land eller änkepension.

Är födelseåret 1945 eller senare utgår ej bostadstillägg, om änkepension har beviljats på grund av dödsfall, som inträffat efter utgången av år 2002.

Bostadstillägg utgår ej heller, om man uppbär änkepension och fyllt 65 år.

Bostadstillägget är inkomstbaserat och beroende av boendekostnaden, som mest utgår 93 % av boendekostnaden upp till 5 000 kr.

Den högsta ersättningen som betalas ut är för ogifta 4 650 kr per månad och för gifta 2 325 kr per månad.

De som har ingått registrerat partnerskap räknas som gifta och även de som sammanbor räknas som gifta. I vissa fall kan gifta och sambos räknas som ogifta i lagen om bostadstillägg till pensionärer.

5§ En bidragsberättigad som är gift men stadigvarande lever åtskild från sin make skall likställas med ogift person om inte särskilda skäl talar emot detta, sambor skall likställas med makar.
Kommer det fram omständigheter som gör det sannolikt att två personer är sambor skall dessa likställas med sambor om inte den som ansökan om bostadstillägg eller som sådant bidrag betalas ut till visar att de inte är sambor.⁶

5 SFS 2001:761

6 SFS 2006:366

Inkomsterna beräknas före skatt. För gifta räknas inkomsterna ihop och delas sedan lika. Vid beräkning av bostadstillägget inräknas inkomster av tjänst, näringsverksamhet, kapital och vissa skattefria inkomster såsom pensioner, livräntor och arbetsinkomster från utlandet, som enligt lag ej är skattepliktiga i Sverige. Såsom skattefri inkomst inräknas också ersättning för sjukfall som inträffat före 1991 från avtalsgruppsjukförsäkring. Tillägget för förmögenhet är 15 % av den sammanlagda förmögenheten som överstiger 100 000 kr för ogifta och 200 000 kr för gifta. Den permanenta bostaden räknas inte in i förmögenheten.

Såsom förmögenhet räknas övriga bostäder, som ej är permanent bostad, aktier, fondandelar, värdepapper, kapitalförsäkringar, bankmedel, fordran i medel, kontanter över 25 000 kr samt bilar, husvagnar, båtar och liknande. Andelar i räntefonder tas upp med hela sitt värde och aktier, marknadsnoterade andelar i aktiefonder samt blandfonder tas upp till ett värde av 80 % per den 31 december året innan.

Alla inkomster räknas inte fullt ut. Inkomster som tas upp med 100 % är:

Inkomstgrundad ålderspension, premiepension, garantipension och efterlevande pension, vidare inräknas sjukersättning, utländsk pension eller invaliditetsförmån, inkomst av kapital och förmögenhets tillägg.

Inkomster som tas upp med 80 % är: Tjänstepension och vårdnadsbidrag.

Inkomster som tas upp med 50 % är: Arbetsinkomster och inkomster av näringsverksamhet.

När inkomsterna har räknas samman dras fribeloppet av. Fribeloppet är 92 876 kr för ogifta och 82 818 kr för gifta. Den summa som återstår sedan fribeloppet har dragit av, är den inkomst som ligger till grund för beräkningen av bostadsbidraget.

Utgör bostaden ett tvåbäddsrums i särskilt boendeform, sjukhem eller ålderdomshem kan bostadstillägget uppgå till högst ett belopp om 2 093 kr för kostnader upp till 2 250 kr.

Ett särskilt bostadstillägg kan sökas om bostadskostnaderna utgör så stor del, att det återstår mindre än 4 831 kr per månad, för gifta går gränsen vid 4 082 kr. per månad. Bostadskostnaden får ej vara högre än 6 200 kr per månaden för ogift och för gifta 3 100 kr per månad. Denna gräns kallas skälig levnadsnivå, som räknas ut med hjälp av prisbasbeloppet, som för år 2009 är 42 800 kr.⁷

⁷ www.forsakringskassan.se

Ansökan om bostadstillägg görs hos försäkringskassan. De använder olika blanketter beroende på om bostaden innehas med äganderätt eller är en hyreslägenhet. Giftnämnden lämnar en gemensam ansökan.

Försäkringskassans beslut kan överklagas och det skall sändas in till dem, som gör en omprövning. Om beslutet ej ändras, översändes det från försäkringskassan till länsrätten.

För prövning i högre instans, kammarrätten, behövs prövningstillstånd.

Prövningstillstånd beviljas, om det finns anledning att ändra länsrättens beslut, om rättens avgörande behövs för att ge ledning för hur liknade fall skall bedömas s.k. prejudikat eller det finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Hälso- och sjukvårdslagen, SFS 1982:763

Lagen innehåller grundläggande regler för all hälso- och sjukvård. Den är en ramlag som anger vad landstinget, kommunen eller andra vårdgivare är skyldiga att erbjuda patienten, däremot anger ej lagen patienternas rättigheter.

Hälsoval Skåne infördes i maj 2009. Genom hälsovalet skall alla tillförsäkras möjligheten att aktivt välja den vårdenhet/läkare, som bäst uppfyller den enskildes behov. De som ej gör ett aktivt val listas på den vårdcentral, som ligger närmast den egna bostaden. Det aktiva valet kan göras såväl via Internet ⁸ under ”Mina vårdkontakter” som via en skriftlig ansökan. Blankett tillhandahålles via Internet eller på närmaste vårdcentral. Ingen vårdcentral kan motsätta sig gjort val och det föreligger en rätt att göra omval så ofta man vill.

Tillgång till internettjänsten ”mina vårdkontakter” ⁹ kräver, att man skaffat sig ett konto. Först därefter har man tillgång till tjänsterna som bl.a. medför, att man kan boka eller avboka tider och förnya recept.

Liksom tidigare skall förhinder meddelas senast 24 timmar före utsatt tid, för att ej behöva erlægga betalning för det uteblivna besöket. Rätten att återfå erlagd avgift föreligger om man behöver vänta mer än 30 minuter vid ett planerat tidsbeställt besök, detta gäller dock ej vid akutbesök, hälsokontroller och vaccination för utlandsvistelse, även om en angiven tid erhållits.

Vaccinationer

Huvudregeln är, att all vaccination skall bekostas av patienten/kunden, medan all vaccination som ingår i det nationella programmet för barn och skolhälsovård är kostnadsfri.

Undantag gäller för personer som fyllt 65 år. Här är den årliga vaccinationen mot vanlig säsongsinfluensa och pneumokockvaccination helt kostnadsfri, dvs. även vaccinet är kostnadsfritt. Däremot måste personer som ej fyllt 65 år erlægga en grundavgift om 100 kr för själva vaccinationen samt därutöver kostnaden för själva vaccinet om 60 kr.

⁸ www.skane.se/halsoval

⁹ www.skane.se/minavardkontakter

Undantag göres även för vissa riskgrupper, yngre än 65 år som exempelvis lider av nedsatt immunförsvar eller återkommande kontrolleras för svåra hjärt - eller lungsjukdomar. Dessa personer betalar enbart för själva vaccinationen, en patientavgift om 100 kr medan kostnaden för vaccinet är gratis. Den erlagda patientavgiften som denna grupp personer erlägger för vaccinationen berättigar till registrering i högkostnadskortet.

För övriga gäller en grundavgift om 200 kr vid varje vaccinationstillfälle vidare tillkommer avgiften för själva vaccinet. Denna grupp är ej heller berättigad till stämpling i högkostnadskortet.

Observera dock, att vaccination mot den nya influensan A(H1N1) är gratis.

Personer som är bosatta i Skåne, Halland, Kronoberg samt Blekinge kan söka länssjukvård hos offentligt finansierade läkare och sjukgymnaster. Sådan sjukvård är exempelvis operationer av grå starr och knä-och höftledsoperationer.

Fritt vårdval och vårdsökande omfattar hela landet, men resekostnader och erläggande av patientavgift för vårdenheten får man själv bekosta. Efter remiss från läkaren i hemlandstinget är man berättigad till inläggning eller mer kostnadskrävande åtgärder. För den som bedöms vara i behov av vård finns en vårdgaranti, som gäller hela landet.

Vårdgarantin

Akutvården omfattas ej av vårdgarantin, eftersom denna kräver omedelbar behandling.

Vårdgarantin kan anges i antal dagar, nämligen i 0, 7, 90 och 90 antal dagar.

0 antal dagar innebär att kontakt med primärvården skall erhållas samma dag,

7 antal dagar innebär att läkarbesök skall erhållas inom högst sju dagar,

90 antal dagar innebär att vid behov av specialistvård skall en besökstid erhållas snarast möjligt, men senast inom 90 dagar,

90 antal dagar innebär att om specialistvården bedömt behov av behandling, skall denna påbörjas inom 90 dagar från behandlingsbeslutet.

Ovanstående tidsgränser får överstigas under förutsättning att en överenskommelse om detta föreligger mellan vårdtagare och läkare.

Vård på annat håll

Obs! Vårdgarantin förutsätter, att man aktivt tillvaratager sin rätt till vård inom uppställd garantitid, dvs. kan ej den egna vårdenheten tillhandahålla vård inom uppställd garantitid skall man kontakta vårdenheten, för hjälp att söka den på annat håll eller söka själv. Det förutsätts att vårdragaren aktivt medverkar för att garantitiderna skall kunna hållas, detta sker ej per automatik. Ett krav uppställs, Region Skåne måste kontaktas för utställande av kostnadsgarantin innan vård påbörjas på annat håll. En egenavgift/patientavgift som gäller, där vården ges måste erläggas, men resekostnaderna ersättes.

Tolkservice

Kostnadsfri tolkhjälp tillhandahålles av Region Skåne till dem, som ej kan tala svenska. Även personer med handikapp i form av syn och hörselskador har rätt till tolkservice.

Avgifter för sjukhusvistelse

Personer under 20 år erlägger ingen betalning, dvs. avgiften är 0 kr/dag.

Personer fyllda 20 år erlägger 80 kr/dag de första 30 dagarna, därefter är kostnaden 40 kr/dag.

Den som är under 40 år och uppbär sjuk- eller aktivitetsersättning betalar 40 kr/dag.

Permission till hemmet medför, att någon betalning ej erlägges, för de hela dygn som personen vistas utanför sjukhuset.

Nedsatt avgift

Avgiften nedsätts om den som har fyllt 20 år har en sammanlagd skattepliktig månadsinkomst (inklusive hel- eller delpension och/eller hel garantipension) mindre än 6 950 kronor per månad före skatt. Avgiften nedsätts då till 40 kronor per dag, från och med den sjätte dagen. En ansökan om ersättning måste göras och intyg krävs.

Ersättning vid inställd operation eller inskrivning

Blir operationen inställd eller inskrivningen för vård uppskjuten/avbokad samma dag som operationen eller inskrivningen skall äga rum, kan ekonomisk ersättning erhållas upp till ett maximalt belopp om 2 000 kr. Det som ersätts är erlagd patientavgift och andra uppkomna kostnader. För att erhålla ersättning måste, berörd mottagning/avdelning i ärendet kontaktas.

Högekostnadsskydd och frikort finns för sjukvård, läkemedel, sjukresor och tekniska hjälpmedel

Högekostnadsbeloppet innebär, att man under en ettårsperiod betalar ett maxbelopp inom de olika skyddsområdena, varefter frikort erhålles. Obs! Högekostnadsskyddet och frikortet gäller ej vid vaccinationer och berättigar ej heller till ersättning för resekostnader.

Patientavgifter, maxbelopp 900 kr

Från och med den 1 maj 2009 infördes nya patientavgifter i Region Skåne. Priset blir lägre för ett läkarbesök på den vårdenhet som man valt. Beloppet blir här 120 kr medan ett besök på en annan vårdenhet kostar 200 kronor. Övriga specialistläkare kostar 300 kronor, medan ett sjukhusbesök hos annan personal än läkare kostar 200 kronor.

Maxbeloppet för erlagda patientavgifter för år 2009 uppgår till 900 kr under en ettårsperiod, därefter skall frikort som berättigar till kostnadsfri vård under resterande del av året utfärdas. Högekostnadsskyddet gäller i hela landet, vilket medför att de patientavgifter som erlägges hos det egna eller andra landstingsmottagningar och privata vårdgivare, som har avtal med landstinget inräknas i beloppet och berättigar till frikort. Även sjukvårdande behandling som sjukgymnast, kurator, psykolog ingår.

Högekostnadskortet erhålles på vårdenheten, där erlagt belopp stämplas in vid avlagt besök. Vårdenheten skriver även ut frikort, när högekostnadsbeloppet uppnåtts. Obs! är det långt mellan läkarbesöken/stämplingarna kan det vara en fördel att välja att betala ytterligare en patientavgift för att senarelägga frikortets bortre tidsgräns. Glöms stämplingen bort, spara kvittot för senare instämpling. Skulle det visa sig att man erlagt ett belopp som överstiger 900 kr är man berättigad att återfå det överskjutande beloppet. Detta måste man dock själv påtala och även kunna uppvisa kvitton på erlagt belopp.

Kostnader för läkemedel, maxbelopp 1 800 kr

Frikort erhålles, när man nått upp i högekostnadsbeloppet inom de olika skyddsområdena. För läkemedel uppgår högekostnadsbeloppet till 1 800 kr och omfattar de flesta receptbelagda läkemedel som ingår i den s.k. läkemedelsförmånen. Det är Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket, som bestämmer vilka läkemedel som är berättigade till rabatt i Sverige.

I högkostnadsdatabasen finns uppgifter om personnummer, startdatum för påbörjad period, betald egenavgift samt uppnått belopp i högkostnadsskyddet. Däremot registreras ej uppgifter om vare sig mediciner eller ordinerande läkare.

Licensläkemedel¹⁰

Sedan den 1 juli 2009 har Apoteket AB ej längre monopol på att driva apoteksrörelse. Detta medför att de patienter som behandlas med licensläkemedel, dvs. läkemedel som ej är godkända i Sverige, måste utse ett speciellt apotek för uthämtning av sådana läkemedel. Förändringen kommer att leda till att patienten, enbart kan hämta ut sitt licensläkemedel på de apotek som har fått licensen beviljad och apotek inom samma kedja med samma ägare. Anledningen är att Läkemedelsverket måste utfärda försäljningstillstånd för dessa läkemedel. För dem som har licensläkemedel är det viktigt att tänka på, att läkaren/förskrivaren vet på vilket apotek medicinen kan hämtas ut.

Är licensen beviljad före den 1 december 2009 är den giltig licenstiden ut och läkemedlet kan då fortsättas att hämtas ut på alla apotek som drevs av Apoteket AB före 1 december 2009, oavsett om apoteket ägs av Apoteket AB eller av annan aktör.

Det blir ej någon förändring för övriga vanliga receptbelagda läkemedel utan dessa kan tillhandahållas på vilket apotek som helst och oberoende av vem som äger det. Ett särskilt bolag har bildats, Apotekens Service AB, som skall samordna apotekens recepttjänst, dvs E-recepttjänsten och möjligheten att få spara recepten elektroniskt på apoteket. Det går dock att begära ut recepten och själv handha dem hemma.

Likamedel

På grund av ökade omkostnader för läkemedel har Apoteket numera rätt att byta ut det av läkaren ordinerade läkemedlet mot det billigaste likvärdiga läkemedlet, dvs. den verksamma delen i medicinen skall vara exakt den samma. Detta behövs dock ej accepteras, men man måste då själv stå för prisskillnaden/kostnaden för det dyrare läkemedlet. Har ordinerande läkare signerat att läkemedlet ej får bytas ut skall någon mellanskillnad ej betalas.

10 www.lakemedelsverket.se/Alla-nyheter/NYHETER-2009/Forandringar-for-licenslakemedel/

Läkemedelsrabatt

Rätten att erhålla läkemedelsrabatt medför att endast medicin för tre månaders förbrukning får tagas ut åt gången. Dock kan man efter två månader hämta ut en ny förbrukning om tre månader. Detta kan vara bra att känna till, om man är ordinerad dyr medicin och därmed erhåller frikort tidigt under tolv månaders period. Önskar man handla en större mängd läkemedel vid ett tillfälle eller oftare än ovan får man själv betala mellanskillnaden.

Det är möjligt att dela upp betalningen för läkemedel som ingår i högkostnadsskyddet. En ansökan om delbetalning måste göras och Apoteket gör en kreditprövning vid ansökan. Svaret kan oftast erhållas direkt, eftersom apoteket uppger den sökandes personnummer till kreditupplysningsföretaget Soliditets databas, varefter kreditprövning sker direkt.

Observera dock att delbetalningen fortskrider tills beloppet slutbetalts, även om maxbeloppet för läkemedel uppnåts.

Apoteket AB tar inte ut ränta eller uppläggningsavgift på den kredit som utnyttjas, men en avgift för utskickade aviseringar tillkommer.

Kostnad för sjukresor, maxbelopp 1 980 kr

Med sjukresa avses en resa mellan folkbokföringsadress och avsedd vård och behandling. Från och med den 1 maj 2009 gäller nya regler, det blir lika för alla, dvs. oavsett diagnos, vårdform eller färdstätt betalas en egenavgift baserad på färdsträckan. I samband med att de nya reglerna infördes höjdes högkostnadsskyddet för sjukresor till ett belopp om 1 980 kr.

Färdsätten kan vara privat bil, buss eller tåg (andra klass). Beroende på hälsotillstånd erhålles ersättning för det billigaste färdstättet. Rätt till ledsagare föreligger alltid för den som uppnått 85 år.

För sjukresor med ordinarie kollektivtrafik dvs. Skånetrafikens bussar och tåg erlägges ordinarie kollektivtrafikpris. Användes privatbil kan ersättning sökas i efterhand. Ersättning utgår med 1,70 kr/km. Först om en enkelresa med privatbil överstiger 73 km utbetalas ersättning. Egenavgiften för en enkel resa är baserad på färdsträckan och uppgår till mellan 26-124 kr.

Resor med taxifordon kräver ett sjukreseintyg från behandlande sjukvårdspersonal inom Skåne, som styrker att på grund av medicinskt hälsotillstånd kan resan ej företagas med buss eller tåg. Sådana resor måste förbeställas genom beställningscentralen för sjukresor. Egenavgiften här är densamma som för resa med privatbil (se ovan) Är man berättigad till färdtjänst eller är över 85 år krävs ej sjukreseintyg för resa med taxifordon.

Ersättning för sjukresa till vård utanför Skåne utgår endast om vården omfattas av den nationella vårdgarantin eller det finns remiss till specialistvård, ej på grund av eget önskemål.

Ansökan om reseersättning

Blankett för ansökan finns på bl.a. på sjukvårdsinrättningarna, Skånetrafiken och Internet¹¹ Ansökan måste inlämnas inom ett år efter företagen resa. Ansökan skall kompletteras med kvitton och intyg om vård.

Tekniska hjälpmedel maxbelopp 2 000 kr

För dem som ordinerats tekniska hjälpmedel uppgår högkostnadsbeloppet till max 2 000 kr per år.

Klimatvård

Med klimatvård avses vård och behandlingsresor utomlands. Dessa handläggs av Habiliterings och hjälpmedelsförvaltningen i Region Skåne.

Klimatvård kan sökas av vuxna med neurologiska sjukdomar eller psoriasis samt barn och vuxna med inflammatoriska reumatiska sjukdomar. Uttagningstillfällen för vuxna sker två gånger per år, i mars respektive september. Ansökningstiden utgår den 28 februari respektive den 31 augusti. Läkarintyget som krävs bör ej vara äldre än 3-4 månader.

11 www.skanetrafiken.se/sjukresor

Tandvårdslagen SFS 1985:125

Lagen anger landstingens och de privata vårdgivarnas skyldigheter på tandvårdsområdet och är uppbyggd på samma sätt som hälso- och sjukvårdslagen.

Regionalt tandvårdsstöd

Högekostnadsskydd gäller ej för vanlig tandvårdskontroll eller behandling, men däremot om viss tandvård behövs som ett led i en sjukdomsbehandling efter en remiss från din läkare. Högekostnadsskyddet gäller även den som är äldre och har ett stort vårdbehov och kräver ett så kallat tandvårdsstödsintyg (grönt kort). Detta kan utfärdas av en föreståndare vid sjukhem eller gruppbostad, distriktssköterska eller läkare som känner personen väl. Tandvårdsintyget berättigar till uppsökande tandvård genom hembesök en gång per år. De personer som erhåller regionalt tandvårdsstöd betalar enbart patientavgift, eftersom denna tandvård omfattas av högekostnadsskyddet, för erlagda patientavgifter inom sjuk- och tandvård och uppgår till 900 kr.

Tandvård för vuxna

Det finns två sorters tandvårdsstöd det statliga som gäller alla vuxna och det regionala ovan som omfattar vissa utvalda patientgrupper. Det statliga tandvårdsstödet består av två delar, bidrag och rabatt. Från och med det år man fyller 20 år får man betala för tandvården. Före behandling har man rätt till ett skriftligt kostnadsförslag och tandläkarens taxa måste finnas i väntrummet. Obs! Prissättningen för tandvård är fri, varför priset för samma behandling kan variera mellan tandläkarna.

Bidraget är baserat på ålder och avdrages automatiskt från räkningen. I åldersgruppen 20-29 år liksom för äldre än 75 år är bidraget 300 kr per år. För den största gruppen, dem mellan 30-74 år erhålles 150 kr i bidrag per år.

Rabatt ges vid höga tandvårdskostnader för tandvård inom 12 månader och börjar gälla över 3 000 kr. Kostnaderna baseras på försäkringskassans prislista och behöver ej samstämma med den behandlande tandläkarens prislista. Eventuell mellanskillnad betalas av patienten själv. Rabatten innebär, att efter erlagt belopp om 3000 kr erhålles hälften av kostnaden i ersättning för erhållen tandvård inom 12 månadersperioden. Överstiger beloppet 15 000 kr erhålles 85 procent i ersättning för tandvård inom denna period.

Patientjournal

Alla har rätt att ta del av sin patientjournal och mot en avgift få en kopia av densamma. Denna rätt skall tillgodoses skyndsamt. För det fall handlingarna ej kan lämnas ut har man rätt att få ett skriftligt besked om detta och hur man överklagar detta.

Hyses en avvikande mening i förhållande till de i journalen förda anteckningarna eller om en uppgift anses vara oriktig, föreligger en rätt att få detta infört i journalen. Man vänder sig till den aktuella mottagningen i ärendet.

Önskas, att en uppgift i journalen skall tas bort, vänder man sig till Socialstyrelsen. Det föreligger även en rätt att spärra journaluppgift.

Rätten till second opinion eller en andra medicinsk bedömning föreligger om man har en skada eller sjukdom som är särskilt allvarig eller livshotande.

Läkarens tystnadsplikt/anmälningsskyldighet

Tystnadsplikt eller sekretess är A och O inom vården. Den offentliga sektorn omfattas av reglerna i sekretesslagen (1980:100) medan regler om tystnadsplikt för enskilda sektorn regleras i lagen (1998:531) om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område (LYHS). Dock föreligger det situationer då läkare är skyldig att lämna ut uppgifter om enskilda patienter. Sådana sekretessbrytande regler återfinns bl.a. i socialtjänstlagen, körkortslagen och smittskyddslagen.

Tystnadsplikt avbryts när läkarens anmälningsskyldighet inträder. Detta gäller bl.a. enligt lag smittskyddslagen 1968:231 vid allmänfarliga sjukdomar och det föreligger medicinska skäl att dra in ett körkort enligt 3 kapitlet 2§ körkortslagen 1998:488.

Vård i livets slutskede

Ett Pallativt team, dvs. en patientansvarig läkare och sjuksköterska, vilka är ansvariga för den person som vården avser, utses när personen blir inlagd för vård på sjukhuset. Detta gäller även i de fall, när personen kommer att vårdas i hemmet.

Patientnämnden tidigare Förtroendenämnden

Dess uppgift är, att kostnadsfritt hjälpa patienter och närstående i kontakten med hälso- och sjukvården. De skall göra utredningar, föreslå lösningar och förmedla kontakt till andra myndigheter. Man kan vända sig till nämnden, när man vill framföra klagomål, ställa frågor eller ge synpunkter inom områden som berör hälso- och sjukvården, vård inom kommun,

folktandvård och privattandvård, som är finansierad av Region Skåne. Nämnden är opartisk och den som gör en anmälan kan vara anonym. Nämnden har inga disciplinära befogenheter utan är enbart rådgivande, men tystnadsplikt föreligger.

Funktionshinder

Såväl organisation som riktlinjer för att få hjälpmedel varierar i landet, men en behovsbedömning utifrån hälso- och sjukvårdslagen görs varefter hjälpmedel förskrivs genom landstinget/regionen eller kommunen. Vårdcentralen kan informera om vad som gäller.

Insatser till personer med varaktiga funktionshinder – medfödda eller tidigt förvärvade erbjuds av Habilitering & Hjälpmedel i Region Skåne. Hjälpmedelsverksamheten vänder sig till personer med rörelsehinder, kognitiva svårigheter och personer med talskada. Beroende på produktgrupp är ansvaret för dessa målgrupper delat mellan Region Skåne och kommunerna i Skåne. Kommunernas hjälpmedelsansvar omfattar endast de som är folkbokförda i kommunen. Region Skånes hjälpmedelsenheter finns i bl.a. i Malmö, Lund och Helsingborg. De har hjälpmedelsansvar för alla hjälpmedel till personer under 20 år.

För personer över 20 år ansvarar Regionen för vissa sittanpassningar och elektriska rullstolar, m.m. Varje enhet erbjuder insatser av en hjälpmedelskonsulent, som antingen är sjukgymnast eller arbetsterapeut samt hjälpmedelstekniker. För rätten till hjälpmedel krävs en ordination/förskrivning av läkare, sjukgymnast eller arbetsterapeut.

Vissa hjälpmedel är avgiftsbelagda och avgiften ingår ej i högkostnadsskyddet. Egenavgifterna är moms fria.

Nedan följer några ex på egenavgifter.

Hjälpmedel i form av elektrisk rullstol till vuxna personer med funktionsnedsättning medför en årlig serviceavgift om 500kr. För ortopediska skor till vuxna kostar 700 kronor/par och en resår- och tygkorsett kostar 300 kr /år. Hörapparater kostar 800 kr i utprovningavgift.

Bidrag kan utgå för vissa hjälpmedel och mellanskillnaden erlägges då av den som ordinerats hjälpmedlet. Detta bidrag utgår bl.a. vid hjälpmedel till synskadade och dem som behöver peruk eller toupé.

Nya regler för utprovning av hörapparat och hörseltekniska hjälpmedel träder i kraft den 1 januari 2010 och gäller enbart personer från 20 år. Medicinska skäl kan medföra undantag från reglerna. Den 3 november 2009 beslutade Regionfullmäktige om nya regler för utprovning av och ersättning för hörapparater och hörseltekniska hjälpmedel. Dessa är:

1. utprovningsavgiften om på 800 kr kvarstår,
2. enbart de personer som hör sämre än 25 dB i tonmedelvärde på bästa örat är berättigade till utprovning av hörapparat,
3. enbart de personer som hör sämre än 60 dB i tonmedelvärde på bästa örat är berättigade till utprovning av hörseltekniska hjälpmedel,
4. hörapparat skall kunna väljas från två sortiment: Region Skånes upphandlade sortiment och de privata audionommottagningarnas egna sortiment och valmöjligheten börjar gälla under våren 2010.

Färdtjänst avser transporter för personer med funktionshinder.

6§ Färdtjänst får anlitas av den som efter ansökan har fått tillstånd till det. Frågor om tillstånd prövas av kommunen där den sökande är folkbokförd, eller, om kommunens uppgifter enligt denna lag överlåtits till trafikhuvudmannen i länet, av trafikhuvudmannen (tillståndsgivaren).

7§ Tillstånd till färdtjänst skall meddelas för dem som på grund av funktionshinder, som inte endast är tillfälligt, har väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att resa med allmänna kommunikationsmedel.

Om sökanden är under 18 år skall prövningen göras i förhållande till barn i motsvarande ålder utan funktionshinder.

Tillståndet omfattar inte transporter som av någon annan anledning bekostas av det allmänna.

8§ Om den som söker tillstånd till färdtjänst behöver ledsagare under resorna, skall tillståndet gälla även ledsagaren.

9§ Tillstånd till färdtjänst meddelas för viss tid eller tills vidare.

Tillstånd får i skälig omfattning förenas med föreskrifter om

1. vilket färd sätt som får användas,
2. inom vilket område resor får göras, och
3. hur många resor tillståndet omfattar.

Sådana resor som kan anses vara väsentliga för tillståndshavaren får begränsas till antalet endast om det finns synnerliga skäl.

Om det finns särskilda skäl, får tillståndet även i övrigt förenas med villkor.

12§ En tillståndsgivare får återkalla ett tillstånd att anlita färdtjänst, om förutsättningarna för tillståndet inte längre finns. Ett tillstånd får också återkallas om tillståndshavaren gjort sig skyldig till allvarliga eller upprepade överträdelse av de föreskrifter och

villkor som gäller för färdtjänsten.

Föreskrifter och villkor får ändras, om ändrade förhållanden föranleder det.

16§ Tillståndsgivarens beslut enligt 6-10 och 12 §§ får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. När ett aktiebolag är tillståndsgivare skall bolaget därvid vara den enskildes motpart. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Riksfärdtjänst, SFS1997:735

Det finns möjlighet att söka tillstånd till riksfärdtjänst. För tillstånd uppställs krav på stort och varaktigt funktionshinder.

5§ Tillstånd skall meddelas om:

1. resan till följd av den sökandes funktionshinder inte till normala reskostnader kan göras med allmänna kommunikationer eller inte kan göras utan ledsagare,
2. ändamålet med resan är rekreation eller fritidsverksamhet eller någon annan enskild angelägenhet,
3. resan görs inom Sverige från en kommun till en annan kommun,
4. resan görs med taxi, ett för ändamålet särskilt anpassat fordon eller med allmänna kommunikationer tillsammans med ledsagare, och
5. resan inte av någon annan anledning bekostas av det allmänna.

8 § Vid resa med riksfärdtjänst skall tillståndshavaren betala en avgift (egenavgift) som motsvarar normala reskostnader med allmänna färdmedel. Regeringen meddelar närmare föreskrifter om dessa avgifter.
Ersättning för en riksfärdtjänstresa lämnas med ett belopp som motsvarar skillnaden mellan reskostnaden och egenavgiften. Ersättning för ledsagarens resa skall dock motsvara kostnaden för resan. Ersättningen betalas till den som utfört transporten eller till den som har betalat transporten. Beslut om ersättning meddelas av tillståndsgivaren.

9 § En tillståndsgivare får återkalla ett tillstånd att anlita riksfärdtjänst om förutsättningarna för tillståndet inte längre finns. Ett tillstånd får också återkallas om

tillståndshavaren gjort sig skyldig till allvarliga eller upprepade överträdelser av de föreskrifter som gäller för riksfärdtjänsten.

Föreskrifter får ändras, om ändrade förhållanden föranleder det.

13 § Tillståndsgivarens beslut enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. När ett aktiebolag är tillståndsgivare skall bolaget därvid vara den enskildes motpart. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Ansökan

Såväl ansökan om färdtjänst som riksfärdtjänst handläggs av Serviceförvaltningen
Trafikövervakningsenheten, Augustenborgsgatan 26 A, 205 80 Malmö

Tel. 040 - 34 55 55 vardagar mellan kl.08.30-12.00 samt kl. 13.00 -15.00

Pensionssystemet

Grundprincipen i systemet är, att man själv skall intjäna sin pension. Inkomst och premiepensionen grundar sig på arbetsinkomsten.

Inkomstpensionen

Pensionsgrundande inkomst är årsinkomsten efter avdrag för den allmänna pensionsavgiften. Exempelvis även studier, pliktjänst och vård av småbarn berättigar till pensionsrätter.

Pensionsrätten till inkomstpension motsvaras varje år av en pensionsavgift på 16 procent av pensionsunderlaget. Varje års pensionsrätt bokförs på ditt inkomstpensionskonto. Värdet på detta konto jämte förräntningen utgör pensionsbehållningen.

För dem som är födda 1953 eller tidigare begränsas pensionsrätten till ett visst antal 20-delar beroende på födelseår. Samtidigt beräknas varje år pensionspoäng, liksom pensionsrätten på dina arbetsinkomster och användes för beräkning av tilläggspensionen

Beräkning av inkomstpensionen

Ditt sparande på inkomstpensionskontot betalas ut över åren som pensionär. Pensionsbehållningen delas sedan med ett tal som kallas delningstalet, vilket är olika för varje årskull. Statiskt speglar det den förväntade återstående livslängden vid pensionsuttaget. Delningstalet påverkas även av den s.k. tillväxtnormen, en ränta på 1,6 procent. Denna ränta utgör ett mått på en antagen framtida ekonomisk tillväxt som gör, att delningstalet blir lägre. Ett lägre delningstal ger en pension som blir ca 18 procent högre än den annars skulle ha varit. Detta medför att pensionären får en del av framtida tillväxt i förskott. Detta förskott räknas sedan av i samband med den årliga indexeringen av pensionen.

Tilläggspension

Tilläggspensionen ersätter ATP och folkpension i det gamla pensionssystemet. Även den är en inkomstpension, som är baserad på arbetsåren.

Personer födda mellan 1938-1953 får en del av ålderspensionen beräknad som tilläggspension. Detta innebär att ju tidigare födelseår ju större andel tilläggspension. 1/20 räknas bort varje år.

Personer födda 1938 får 16/20 av pensionen beräknad som tilläggspension och 4/20 som inkomst och premiepension. Personer födda år 1953 får därmed 1/20 av pensionen som tilläggspension.

Tilläggspensionen beräknas enligt de äldre reglerna i ATP-systemet. Beräkningen baseras på ett medelpoäng, ett genomsnitt av de bästa 15 årens pensionspoäng. Vid lägre antal år med pensionspoäng används genomsnittet på dessa antal år. Har du färre antal år med pensionspoäng minskas tilläggspensionen 1/30 med varje år som saknas.

Garantiregeln

Regeln säger att en person i åldersgruppen födda 1938-1953 alltid är garanterad att få ut lika mycket i sammanlagt inkomstgrundande ålderspension som motsvarar vad denne intjänat i det gamla ATP-systemet till och med 1994. Garantitillägget innebär att tilläggspensionen ökas med det belopp som krävs för att uppnå garanterad nivå.

Ålderspension utdelas varje månad den 18 för personer födda den 1-15 i månaden och den 19 för personer födda 16-31 i månaden.

Obs! Den som önskar gå i pension måste minst tre månader före uppnådd pensionsålder skriftligt begära uttag av pension hos Försäkringskassan.

Lag om garantipension, SFS 1998:702

Garantipension för pensionsberättigade personer födda år 1937 eller tidigare utges

1:1§ ”som kompensation för bortfall av folkpension i form av ålderspension, pensionstillskott och särskilt grundavdrag för folkpensionärer vid inkomsttaxering”.

Garantipension för den som är född 1938 eller senare är beroende av försäkringstiden

Garantipensionen grundar sig på bosättning i Sverige. Den som saknar eller har låg inkomstbaserad pension kan få garantipension från och med den månad denne fyller 65 år. Storleken på denna beror på antalet i Sverige bosatta år. Full garantipension kräver bosättning i Sverige minst 40 år, dvs. från 16 år- till och med 64 år. Kortare antal år medför 1/40 i avdrag per år. Full garantipension för år 2009 är för den som är gift 6 777 kr per månad och för ogift uppgår den till 7 597 kr per månad.

Garantipensionen minskar för den som har inkomstpension, premiepension, tilläggs pension och änkepension eller vissa utländska pensioner.

4§ 2st En pensionsberättigad som stadigvarande sammanbor med någon med vilken han eller hon varit gift eller har eller har haft barn skall vid tillämpning av denna lag likställas med gift pensionsberättigad.

En pensionsberättigad som är gift men stadigvarande lever åtskild från sin make skall vid tillämpning av denna lag likställas med ogift pensionsberättigad, om inte särskilda skäl föranleder annat.

Genom denna § tillförsäkras, att gifta pensionsberättigade makar som stadigvarande lever åtskilda skall likställas med ogift pensionsberättigad.

Änkepension

Kvinnor födda 1944 eller tidigare och som fyllt 65 år vid dödsfallet har rätt till änkepension under förutsättning att de var gifta med den avlidne såväl vid dödsfallet som den 31 december 1989.

Dessutom uppställs följande grundkrav

1. att äktenskapet måste ha ingåtts senast den dag maken fyllde 60 år och
2. äktenskapet skall ha pågått i minst fem år vid dödsfallet
3. eller så skall makarna ha barn tillsammans.

Beloppet för änkepension beräknas utifrån makens pension eller hur mycket han skulle erhålla i pension. För den som är född 1930 eller senare minskas änkepensionen av den egna ålderspensionen oavsett om någon ålderspension tas ut eller ej.

Änkepension

För kvinnor födda 1945 eller senare men som ej fyllt 65 år vid dödsfallet uppställs samma grundkrav som ovan. För att änkepension skall utgå måste kvinnan ha varit gift med den avlidne den 31 december 1989 och hela tiden fram till dödsfallet.

Dessutom måste makarna

1. ha gift sig senast den dag maken fyllde 60 år och
2. varit gifta i minst fem år den 31 december 1989, eller
3. ha haft barn tillsammans den 31 december 1989 och vid dödsfallet.

De kvinnor som ej fyllt 65 år och födda 1945 eller senare ges i första hand rätt till omställningspension och garantipension. Änkepension utgår med den del som överstiger det belopp som erhålles från omställningsgarantin och garantipensionen. Hel änkepension utgår först när omställningspensionen upphör.

Änkepensionens beräkning

För den som ej fyllt 65 år består änkepensionen av två delar.

Del ett, utgör 40 procent av den avlidne makens antagna ålderspension beräknad på dennes pensionspoäng intjänade till och med år 1989. Hade maken barn som erhåller barnpension

utgör änkepensionen 35 procent av makens pension. Änkepensionen minskas av den egna ålderspensionen, när kvinnan fyllt 65 år oavsett om någon ålderspension tas ut eller ej.

Del två, utgör ett villkorat tillägg och erhålles enbart om kvinnan är under 65 år och har haft vårdnaden om och bott tillsammans med barn under 16 år den 31 december 1989 eller har fyllt 36 år och varit gift med den avlidne i minst fem år. Något av villkoren måste ha varit uppfyllt vid det inträffade dödsfallet.

Änkepension

För kvinnor födda 1945 eller senare och som fyllt 65 år vid dödsfallet uppställs samma grundkrav som ovan. För att änkepension skall utgå måste kvinnan ha varit gift med den avlidne den 31 december 1989 och hela tiden fram till dödsfallet.

Dessutom måste följande grundkrav var uppfyllda,

1. makarna skall ha gift sig senast den dag maken fyllde 60 år och
2. varit gifta i minst fem år den 31 december 1989, eller
3. ha haft barn tillsammans den 31 december 1989 och vid dödsfallet.

Änkepensionens beräkning

Änkepensionen utgör 40 procent av makens intjänade ålderspension till och med år 1989. Samtidigt minskas dock änkepensionen med samma belopp som kvinnan uppbär i ålderspension, dvs. ju högre ålderspension ju lägre änkepension och minskningen sker oavsett om ålderspension tages ut eller ej. Vid en viss nivå på ålderspensionen försvinner änkepensionen helt.

Andra efterlevandeskydd

Uppbar den avlidne avtals- eller tjänstepension från arbetsgivaren finns en möjlig rätt till pension från den avlidnes arbetsgivare. Kontakta arbetsgivare för information. I privata pensionsförsäkringar ingår ofta efterlevandeskydd som utbetalas vid dödsfall. Den som är född 1938 eller senare kan även ha valt ett efterlevandeskydd till premiepensionen. Detta betalas i så fall ut automatiskt till den efterlevande.

Ansökan

Obs! Pensionerna utbetalas längst tre månader retroaktivt från ansökningsmånaden, varför det är viktigt att tillvarata rättigheten även vid sorgearbetet.

Försäkringskassan erhåller uppgift från Skatteverket, om någon som bor i Sverige avlider, varefter försäkringskassan skickar ett brev till dödsboet. Var den avlidne gift, medföljer en blankett för ansökan om efterlevandepension. Ansökan skall kompletteras med "Dödsfallsintyg och släktutredning" som erhålles av skatteverket. Ansökan skickas därefter till

Försäkringskassan,

Enheten för efterlevandepension

Box 807,

973 24 Luleå

Telefon 0771-768 900

Pensionen utbetalas till det konto som uppgivits till försäkringskassan. Vid första utbetalningen erhålles information om detta, därefter erhålles enbart information i januari varje år.

Efterlevandepension utbetalas från och med den månad dödsfallet inträffade. Uppbar den avlidne ålderspension eller sjukersättning sker utbetalning av pensionen från och med månaden efter dödsfallet.

Äldreförsörjningsstöd

Kan utgå från och med det år man fyller 65 år. Det garanterar att den som har låg pension får en skälig levnadsnivå. Man måste vara bosatt i Sverige (man räknas som bosatt om man planerar att stanna här minst ett år).

Uppgår ej inkomsten efter skatteavdrag tillsammans med boendekostnaden, beloppet för skälig levnadsnivå är man berättigad till äldreförsörjningsstöd. Beloppet för skälig levnadsnivå år 2009, uppgår till 4 831 kr per månad för ogifta och 4 082 kr per månad för gifta. (Beloppet beräknas på prisbasbeloppet).

Äldreförsörjningsstöd utbetalas enbart om de egna pensionsförmånerna ej räcker till dvs. den inkomstgrundade ålderspensionen, garantipensionen, bostadstillägg till pensionärer och särskilt bostadstillägg.

Referenslitteratur

Handläggning inom socialtjänsten, Lars Clevesköld, Lars Lundgren och Anders Thunved

Socialtjänstens begrepp, Stefan Melin

Den nya socialtjänstlagen, Bengt Olof Bergstrand

Lagtext

Förvaltningslagen, SFS 1986:223

Hälso- och sjukvårdslag, SFS 1982:763

Lag om allmän försäkring, SFS 1962:381

Lagen om bostadstillägg, SFS 2001:761

Lagen om garantipension, SFS 1998:702

Föräldrabalken, SFS 1949:381

Lagen om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område, SFS 1998:531

Körkortslagen, SFS 1998:488.

Sekretesslagen, SFS 1980:100

Smittskyddslagen, SFS 1968:231

Internetadresser

www.skane.se/halsoval

www.skane.se/minavardkontakter

www.skanetrafiken.se/sjukresor

www.lakemedelsverket.se/Alla-nyheter/NYHETER-2009/Forandringar-for-licenslakemedel/

<http://www.forsakringskassan.se/privatpers>

<http://www.skane.se/templates/Page.aspx?id=272275>